

SZEMLÉ

Emlékezés Ballenegger Róbert születésének
100. évfordulóján

Budapest, 1982. december 14.

Megnyitó

Kedves Kollegák!

Száz éve született BALLENEGGER RÓBERT, a talajtan nagy magyar klasszikusa. A mai centenáriumi ülést azok az intézmények és szervezetek rendezték, amelyekben és amelyekért élt és dolgozott.

BALLENEGGER RÓBERT egyik kezdeményezője volt hazánkban egy talajtani intézet alapításának, és a tényleges létrehozásában is kiemelkedő szerepet játszott 1919-ben.

Élete folyamán a fiatal szakember-jelöltek több generációját oktatta a talajtanra a Kertészeti Egyetemen. A tudományos minősítés új rendszerének bevezetése után egyike volt azon keveseknek, akik életművük elismeréseként kapták meg „a tudományok doktora” fokozatot.

Mindig tevékeny szerepet vállalt a Magyar Tudományos Akadémia különböző testületeiben, a MAE Talajtani Társaságában, sőt — elismerést szerezve ezzel az egész magyar talajtani tudománynak — a Nemzetközi Talajtani Társaság különböző bizottságaiban is.

Ezért rendezte meg a mai centenáriumi ülést az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézete, a Kertészeti Egyetem, az MTAMÉM Talajtani Bizottsága, valamint a MAE Talajtani Társasága közreműködésével. Ezen intézmények és szervezetek képviselői foglalnak helyet az ülés elnökségében, és ezen intézmények, szervezetek nevében köszöntöm mai ülésünk valamennyi résztvevőjét.

Az ünnepi ülést BALLENEGGER RÓBERT szellemében próbáltuk megrendezni:

— szerényen, hivalkodás nélkül, ahogy ő élt és dolgozott;

— tartalmasan, ahogy ő alkotott;

— őszinte, nyílt és baráti légkörben, ahogy ő szokta.

Így köszönti őt születésének 100. évfordulóján diákjainak nagy famíliája, tudományos „iskolájának” tagjai, valamint a talajtani szakemberek nagy családja Magyarországon és külföldön egyaránt.

Úgy gondoltuk, hogy az emlékülést a magyar talajtani-agrokémiai-talajbiológiai kutatások központi alapkutatási intézményében, az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében tudjuk leginkább BALLENEGGER RÓBERT szellemének megfelelően megrendezni úgy, hogy a megemlékezés hangulata tükrözze az életút sokoldalúságát, szellemi gazdagságát. Ehhez kívántunk a Szervező Bizottság szorgalmas és lelkes munkájával „balleneggeri atmoszférát” teremteni.

Összegyűjtöttük és kiállítottuk — gyakran sajátkezűleg festett — posztereit, színes és szemléletes bemutató tábláit, személyesen vagy munkatársaival begyűjtött talaj-monolitjait, amelyekről olyan szívesen magyarázott halk hangján, finom modorában, de amelyekről olyan lelkesen, határozottan és meggyőzően vitatkozott is. Összegyűjtöttük munkáinak különlenyomatait, néhány kéziratát, sőt puritánságát tükröző személyes tárgyait is, a tintatartót, amelybe mártott tollal annyi sok fontos dokumentumot, aktát, egyetemi indexet írt alá; szakember-kortársaitól, barátaitól kapott könyveket, publikációkat —

az azok margójára vetett megjegyzéseivel, kiemelést, egyetértést, vagy kétségeket, polemikát kifejező ceruzajegyzetekkel.

100 év felgyorsult történelmünkben nagy idő. Szinte belegondolni is nehéz, hogy BALLENEGGER RÓBERT születésekor nem volt Magyarországon gépkocsi, nem létezett repülőgép, rádió, TV, de nem volt a mai szemmel nézve korszerű kémiai analitika és talajvizsgáló gyakorlat sem, szinte ismeretlenek voltak a műszeres talajelemzések. Mozgalmas, változatos, érdekes évtizedeket élt át BALLENEGGER RÓBERT: egyebek mellett két világháborút, forradalmakat, szélsőséges politikai rendszereket, kemény osztályharcokat, rombolásokat és újjáépítéseket. 100 évvel ezelőtt született, de a szó szoros értelmében „beleélt” a mába, s hogy ez maradéktalanul sikerült neki, azt elsősorban az önmagától megkövetelt következetes rendszerességnek, fegyelmezett életmódnak és kiegyensúlyozottságának köszönhet.

Tanításain, kutatási eredményein nem, vagy alig fogott az idő vasfoga.

Mindent látott, hallott, „érezte”, ami a szakmában történt, hivalkodásmentesen, nem látványosan, gyakran észrevétlenül figyelt mindenre. Sok nyelven olvasott. Határainkon túli pályatársaival, szakember-kortársaival, barátaival rendszeres kapcsolatot tartott, így látóköre, jólinformáltsága nem szűkölt le Magyarországra, nem korlátozták azt országhatárok. Ez pedig az információáramlás — életének nagy részét jellemző — alacsony szintjén megkülönböztetően sokat jelentett. Ismereteit többnyire csendesen, magába zárkózva, vagy legközvetlenebb munkatársaival megbeszélve rendezte, gondolta át, értékelte, s alakította ki saját véleményét, melyről azután tudományos meggyőződéssel, halk, de súlyos érveléssel győzte meg vitapartnereit, sőt az esetleges értetleneket, értetlenkedőket is. Nem hangjának tónusában, szavainak keménységében, hanem érveinek megalapozottságában volt az ereje, szuggesztivitása. Így adta át tudomá-

nyát tanítványainak, munkatársainak, vagy éppen az Agrokémia és Talajtan olvasóközönségének. Folyóiratunk szerkesztő bizottsági tagja volt haláláig, és gondos szaklektori munkája számtalan dolgozat értékét emelte. Híres volt egyszerű, szabatos fogalmazása, szakfordításairól pedig még ma is legendák keringenek. Még jóval nyugdíjba vonulása után is vállalta a folyóiratban megjelenő közlemények összefoglalóinak „műfordítását” franciára, s azok gyakran pontosabbá, szabatosabbá, könnyebben érthetővé váltak kezemunkája nyomán, mint a szerzők eredeti magyar megfogalmazásában. Soha nem is érkezett annyi francia különlenyomat-kérő levél, mint abban az időszakban.

Kedves Kollegák! A mai talajtani, agrokémiai szakemberek túlnyomó része valamilyen módon kapcsolatban volt BALLENEGGER RÓBERTTEL: munkatársa, tanítványa, diákja volt, együtt dolgozott vele valamilyen tudományos szakmai testületben, vagy ismerte őt előadásából, könyveiből, közleményeiből. Mi, akik ismertük egyéniségét, részesültünk oktatásának gyümölcseiből, elismertük tudományos eredményeit, gyűltünk össze a mai emlékülésen, hogy tisztelettel, nagyrabecsüléssel és szeretettel emlékezzünk a magyar talajtani tudományok 100 éve született nagy alakjára.

Összeültünk, hogy meghallgathassuk egy életmű összefoglaló ismertetését. Összeültünk, hogy a „balleneggeri hagyaték” folytatói találkozassanak, véleményt cserélhessenek úgy, mintha BALLENEGGER RÓBERT nemcsak szellemében, műveiben, de személyesen is köztünk lenne.

Ezekkel a gondolatokkal nyitom meg a mai centenáriumi emlékülést.

VÁRALLYAY GYÖRGY

MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete Budapest